

**AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASHNING
PEDAGOGIK - PSIXOLOGIK OMILLARI.**

Tohirova Farida Olimjonovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti,
Informatika va information texnologiyalari kafedrası asistienti.

Abdullaeva Malika Sobirovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti qoshidagi
Akademik litsey 108 guruh talabasi

Nasrullayev Nurbek Baxtiyorovich

Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Nurafshon filiali direktori.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10636481>

Annotatsiya. "Axborot texnologiyasi" har qanday pedagogik tizimda ilmiy masalalar bilan o'zaro munosabatda bo'lgan tushunchadir. Biroq, agar ilmiy masala o'qitish va tarbiya qilish maqsadlarini ifodalaydigan bo'lsa, u holda axborot texnologiyasi o'qitish va tarbiyalash yo'llari, ulargan erishish vositalarini ifodalaydi. Bu jarayonda ilmiy masala tuzilmasida talabalarning shakllantirilishi va rivojlantirilishi lozim bo'lgan aniqlangan sifatlari muayyan shartsharoitlarda o'qitish maqsadlari sifatida ishtirok etadi, u esa umumiy holda ta'lim mazmunining o'ziga xos xususiyatini belgilaydi.

Kalit so'zlar: Axborot texnologiya, zamonaviy texnologiya, sivilizatsiya, ilmiy-texnik, majmua, ta'limni rivojlantirish v.h.k.

**PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS OF USING
INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.**

Abstract. "Information technology" is a concept that interacts with scientific issues in any pedagogical system. However, if the scientific problem represents the goals of education and training, then information technology represents the ways of education and training and means of achieving them. In this process, in the structure of the scientific problem, the determined qualities of students that need to be formed and developed in certain conditions participate as teaching goals, which in general determines the specific nature of the educational content.

Keywords: Information technology, modern technology, civilization, scientific and technical, complex, educational development, etc.

**ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ.**

Аннотация. «Информационные технологии» понятие, которое взаимодействует с научными проблемами в любой педагогической системе. Однако если научная проблема представляет собой цели образования и обучения, то информационные технологии представляют собой способы образования и обучения и средства их достижения. В этом процессе в структуре научной проблемы в качестве целей обучения участвуют детерминированные качества учащихся, которые необходимо формировать и развивать в определенных условиях, что в целом определяет специфику содержания образования.

Ключевые слова: информационные технологии, современные технологии, цивилизация, научно-технический, комплекс, образовательное развитие и др.

Mamlakatning iqtisodiyotdagi, insonlar hayoti va jahon hamjamiyatidagi oʻrni axborot-texnologik rivojlanishning holatiga bogʻliq boʻlib qolmoqda. Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanish holati birinchi navbatda jamiyatning intellektual salohiyatiga, jumladan, taʼlim sohasining rivojlanishiga bogʻliq. Taʼlim mazmuni va sifati masalalari jamiyatda ustuvor yoʻnalish sifatida qaralmoqda. Dunyoning rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarida taʼlimni axborotlashtirishga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Taʼlimni rivojlantirish, uning samaradorligini oshirish yullari izlanmokda, taʼlimda yangi axborot texnologiyalarini joriy etish taʼlim sohasidagi islohotlarning diqqat markazidan oʻrin olgan. Jahonda masofaviy oʻqitish ochiq taʼlim tizimining muhim boʻgʻini sifatida keng quloqch boʻlmoqda.

Planetamiz sivilizatsiyasining axborot maydonida, jamiyatning har bir aʼzosi, oʻzining kundalik faoliyatida, uzluksiz ravishda axborotlardan foydalanadi. Doimiy ravishda ortib borayotgan axborotlar hajmi jamiyatdagi intellektual salohiyatning oshishiga xizmat qiladi. Jamiyatning har bir aʼzosi hayotiy faoliyatining barcha sohalarida axborotlardan foydalanish axborot muhitining shakllanishiga asos boʻladi. Zamonaviy axborot texnologiyalari muhiti, oʻzida axborot obʼektlarini, ularning oʻzaro aloqasini, axborotlarni yaratish, tarqatish, qayta ishlash, toʻplash texnologiyalari va vositalarini, shuningdek axborot jarayonlarining tashkiliy va huquqiy tarkibini mujassamlapggirgan boʻladi.

Hozirgi kunda taʼlim tizimi insoniyatning imkoniyatlari va talablarini inobatga olishi zarur. Taʼlim tizimi shaxsga yoʻnaltirilgan xarakterga ega boʻlishi, yaʼni shaxsning har xil xususiyati va sifatiga eʼtibor qilgan holda differensiyalangan boʻlishi kerak. Yaqin oʻtmishda jahonning koʻp mamlakatlarida hukmron boʻlgan oʻrtacha oʻquvchiga yoʻnaltirilgan taʼlim tizimi bugunda nafaqat oʻquvchini, balki jamiyatni ham qoniqtirmayapti. Har qanday taʼlim tizimi maʼlum bir ijtimoiy, ilmiytexnik, iqtisodiy, madaniy va nihoyat, siyosiy muhitda shakllanadi va rivojlanadi. Bu muhitlarning eng ustuvori va ijtimoiy-iqtisodiy omil sanaladi. Ilmiy-texnik taraqqiyot, madaniy va siyosiy muhit ijtimoiy-iqtisodiy oʻzgarishlarni rivojlantirishi yoki sekinlaigirishi mumkin. Taʼlim tizimi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishining asosiy vazifalarini amalga oshirishga xizmat qiladi, chunki maktab, oliy taʼlim muassasi insonni iqtisodiyot, madaniyat, siyosiy hayotda faol faoliyat koʻrsatish uchun tayyorlaydi.

Shuning uchun ham maktab va oliy taʼlim muassasasi taʼlimning tayanch boʻgʻini sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan bir qatorda maktab va oliy oʻquv yurti pedagoglari oʻrtasida ijtimoiy-iqtisodiy oʻzgarishlar va ilmiy-texnik taraqqiyot oʻzining ifodasini kechikib topadi.

Oʻqituvchi va oʻquvchilarning fikrlashi va qabul qilish faoliyatida yangi gʻoyalar, yangi texnologiyalarni oʻzlashtirish maʼlum bir davrni talab etadi. Shaxsga yoʻnaltirilgan oʻqitish, birinchi navbatda, taʼlimning paradigmasini oʻzgartiradi. Agar avvallari taʼlim tizimida oʻqitish ustuvor sanalgan boʻlsa, hozirda jamiyatning axborotlashuvi davrida ustuvorlik oʻqitishga oʻrgatishga yoʻnaltirilgan. Shu sababdan taʼlimning oʻqituvchi-darslik-oʻquvchi paradigmasi oʻqituvchi-darslikoʻqituvchi paradigmasi bilan oʻrin almashishi zarurdir.

Pedagog yangi statusga ega bo'ladi, endi uning vazifasi o'quvchilarni mustaqil bilim olish faoliyatini tashkil etish, bilimlarni mustaqil egallash va ularni amaliyotda qo'llashga o'rgatishdan iborat bo'ladi. O'qituvchi bunday maqsadlarda o'qitishning metodlari, texnologiyalarini shunday tanlashi kerakki, u o'quvchilarga nafaqat tayyor bilimlarni o'zlashtirishlarida, balki bilimlarni turli manbalardan izlash, mustaqil egallash, o'zlarida shaxsiy nuqtai nazarining shakllanishi, uni asoslashi va avvalgi egallangan bilimlardan yangilarini olishda foydalanish imkoniyatini yaratish kerak. Bunday o'qitishni rivojlantiruvchi ham deyish mumkin. Bilimlarni o'zlaigirish fikrlashni rivojlantiruvchi muhim omil hisoblansa-da, bilimlarni har qanday o'zlaigirish yoki egallash o'quvchining fikrlashiga rivojlantiruvchi ta'sir ko'rsatmaydi.

Buning uchun bilimlarni, faoliyat shakllarini faollashtirish lozim. Egallangan bilimlarni oddiy qaytarish o'quvchi va talabalarning mustaqil fikrlashlarini rivojlantirishda yetarli bo'lmaydi. Faol bilish, mustaqil fikrlash faoliyati juda zarurdir. Bilimlarni mustaqil egallash faoliyati va olingan bilimlarni qo'llash jarayoni yangi bilimlarni shakllanishiga, o'quvchining samarali fikrlash manbaiga aylanadi. Shu sababdan mamlakatimizda va jahonning rivojlangan davlatlarida ta'lim sohasini isloh qilish jarayonida pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi zarur axborotlarni musgaqil izlab topish, muammoni qo'ya bilish va uning yechimini hal etish, olingan bilimlarni tanqidiy tahlil eta olish va bu bilimlarni yangi masalalarni yechishda qo'llash uchun yo'naltirilgan. Endilikda shaxsga yo'naltirilgan ta'limning zaruriyligi barchaga ayon bo'lmokda.

Shaxsga yo'naltirilgan o'qitish - bu o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini, qobiliyati va imkoniyatini inobatga oluvchi, ilgor pedagogik va axborot texnologiyalaridan o'quvchi shaxsini rivojlantirishda samarali foydalanuvchi o'kitishdir. Shunday qilib, shaxsga yo'naltirilgan o'qitish, o'qitishni differentsiyalash va individuallashtirish asosiy tamoyil sifatida qaraladi. Shaxl va mazmunning rang-barangligi - o'quvchining qiziqishi, imkoniyati va shaxsiy xususiyatidan kelib chiqib taklif etilayotgan hollardan tanlash imkoniyatini beradi.

Bunday imkoniyat ta'lim tizimida ham o'z aksini topishi zarur. Har xil sathli o'qitish bunday muammoning yechimi bo'la oladi. O'quv mashg'ulotlarining o'quvchilarni kundalik fanlar majmuasi va ular bo'yicha berilgan topshiriqlar majmuasi bilan hisoblashishga to'g'ri keladigan qilib tashkil etilishi ko'plab muammolarni keltirib chiqaradi. Bunday holda o'quvchilar biron bir fanga o'zlarining diqqat e'tiborini to'liq qarata olmaydilar. Bunday notugalliklarni bartaraf etishda, nazarimizda, modulli o'qitish eng yaxshi yechim hisoblanadi.

REFERENCES

1. Abdullayeva S., Maxmudova Z., Xujakulov S. TIBBIY TA'LIMDA VR TEXNOLOGIYA //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 1140-1144.
2. Abdusamatovich K. S., Olimjonovna T. F. Application of web applications in medicine //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – T. 14. – C. 46-50.
3. Nabiyeva, S. S., Rustamov, A. A., Malikov, M. R., & Ne'matov, N. I. (2020). Concept of medical information. European Journal of Molecular and Clinical Medicine, 7(7), 602-609.

4. Malikov, M. R., Rustamov, A. A., & Ne'matov, N. I. (2020). STRATEGIES FOR DEVELOPMENT OF MEDICAL INFORMATION SYSTEMS. *Theoretical & Applied Science*, (9), 388-392.
5. Berdiyevna, A. S., & Olimjonovna, T. F. (2022). INNOVATIVE APPROACHES IN THE EDUCATION SYSTEM TO INCREASE YOUTH PARTICIPATION. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(3), 674-677.
6. Esirgapovich, K. A. (2022). THE EASIEST RECOMMENDATIONS FOR CREATING A WEBSITE. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(2), 758-761.
7. Toxirova, F. O., Malikov, M. R., Abdullayeva, S. B., Ne'matov, N. I., & Rustamov, A. A. (2021). Reflective Approach In Organization Of Pedagogical Processes. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(03), 2020.
8. Ne'matov, N., & Rustamov, T. (2022). SANATORIYLAR ISHINI AVTOMATLASHTIRISH: BRON XIZMATI VA UNING STRUKTURASI. *Eurasian Journal of Academic Research*, 2(11), 763-766.
9. Ne'matov, N., & Ne'matova, N. (2022). OLIY TA'LIM TIZIMI TALABALARIGA O'ZBEK TILINI O'QITISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. *Академические исследования в современной науке*, 1(19), 37-38.
10. OB Akhmedov, AS Djalilov, NI Nematov, AA Rustamov // *Directions Of Standardization In Medical Informatics // Emergent: Journal of Educational Discoveries and Lifelong Learning (EJEDL)*, 2(2), 1-4 p. 2021
11. Ne'matov, N., & Isroilov, J. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH YUTUQ VA KAMCHILIKLARI. *Zamonaviy dunyoda innovatsion tadqiqotlar: Nazariya va amaliyot*, 1(25), 162-164.
12. Ne'matov, NI. (2022). TIBBIY VEB SAYTLAR YARATISH SAMARADORLIGI. *Academic Research in Educational Sciences (ARES)* 3 (2), 118-124
13. Berdiyevna, A. S., Fazliddinovich, S. R., & Uralovich, R. N. (2022). Use of Information Technology in Improving the Quality of Education. *Eurasian Research Bulletin*, 14, 134-138. Abdullayeva, S. B., & Dosmurodova, S. S. (2022). THE ROLE OF THE FAMILY IN THE FORMATION OF VALUE DIRECTIONS IN YOUTH. *Procedia of Theoretical and Applied Sciences*, 1(1), 93-95.
14. Olimjonovna, T. F. (2023). SOCIO-HISTORICAL FOUNDATIONS OF FORMATION OF INTEREST IN THE PROFESSION AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL THINKING THROUGH PEDAGOGICAL COMMUNICATION.
15. Berdiyevna, A. S., & Shokirovich, X. S. (2023). Prospective Directions of Implementation of Modern Information Technologies in Education. *Eurasian Journal of Research, Development and Innovation*, 17, 7-11.
16. Berdiyevna, A. S., Akramovna, M. M., & Olmasovna, R. P. (2023). Research in the Process of Education of Medical Students Shaping Their Abilities. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 17, 95-99.
17. Ismatullayevich, N. N. (2023). The role of educational websites in the development of student's higher education systems. *Eurasian Journal of Research, Development and Innovation*, 17, 17-20.

18. Ismatullayevich N. N., Ilxomovna M. Z. Automation of Sanatorium Work: Reservation Service and its Structure //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 29. – С. 65-67.
19. Olimjonovna T. F. Pedagogical Communication and its Role and Significance in Developing the Professional Thinking of Students //Eurasian Scientific Herald. – 2023. – Т. 16. – С. 82-86.
20. Berdiyevna, A. S., Ilhomovna, M. Z., & Ogli, K. S. S. (2023). Modern methods of information exchange in polyclinic conditions. Genius Repository, 25, 16-20.
21. Abdullayeva, S., Maxmudova, Z., & Xo'jaqulov, S. (2023). MODERN METHODS OF INFORMATION EXCHANGE IN POLYCLINIC CONDITIONS. Modern Science and Research, 2(10), 304-310.
22. Махмудова, З. И., & Аббосова, Р. Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ. Gospodarka i Innowacje., 33, 164-169.
23. Илхомовна, М. З., & Ражабоевна, А. Р. (2023). ТЕМА: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРОСЛИ.
24. Maxmudova, Z. (2023). THE ROLE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE PHARMACEUTICAL INDUSTRY. International Bulletin of Engineering and Technology, 3(3), 52-54.
25. Maxmudova, Z., Mehmonov, A., Maxsiddinova, O., & Tirkashev, A. (2023). SCIENTIFIC STUDIES SHOWING HOW MUCH PART OF THE BRAIN A PERSON USES. Modern Science and Research, 2(10), 960-964.
26. Tohirova, F., & Esanmurodova, D. (2024). THE IMPORTANCE, ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE MODULAR PROGRAM IN THE EDUCATIONAL SYSTEM. Modern Science and Research, 3(1), 789-794.
27. Olimzhanovna, T. F. (2023). Facts About the Poisonous Mammal-Loris. Miasto Przyszłości, 42, 592-594.
28. Elamanova, M., & Toxirova, F. (2023). FACTS ABOUT THE POISONOUS MAMMAL-LORIS. Modern Science and Research, 2(12), 226-229.
29. Olimjonovna, T. F. (2023). FERMENTLAR VA ULARNING INSON ORGANIZMIDAGI O'RNI.
30. Olimjanovna, T. F. (2023). ZAHARLI SUTEMIZUVCHI-LORIS HAQIDA FAKTLAR.
31. Olimjonovna, T. F., Rustamjonovna, T. P., & Zafarovna, I. S. (2023). Causes Leading to Baldness and How to Deal With Them. Miasto Przyszłości, 42, 216-220.
32. Abdusamatovich, K. S., & Olimjonovna, T. F. (2023). Information technologies in the economy. Genius Repository, 26, 30-33.
33. Olimjonovna, T. F. (2023). TELEMEDITSINA TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH.
34. Olimjonovna, T. F. (2023). AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.
35. Karabaev, S., & Toxirova, F. (2023). DEVELOPMENT OF TELEMEDICINE TECHNOLOGIES. Modern Science and Research, 2(4), 698-702.

36. Karabaev, S., & Toxirova, F. (2023). PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS OF USING INFORMATION TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Modern Science and Research*, 2(4), 703-707.
37. Abdusamatovich, K. S., & Olimjonovna, T. F. (2023). Information technologies in the economy. *Genius Repository*, 26, 30-33.